

Az öröm világnézete.

Keep smiling! Mosolyogj, mert a mosoly varázslat. Boldogságtüzeket, örömsillagokat gyujtasz vele mások didergő, sötét lelkében. Minden mosolyban benne van szívünk egy része. Nincs még egy olyan nagyszerű kulcs a szívekhez, mint a mosoly. Tolvajkulcs a mosoly, mely minden szívbe beleillik és minden lelket kinyit. Nevelők, vezetők, itt a siker egyik legfontosabb tényezője, itt van a *captatio benevolentiae* (a gyermekek jóakarátának megnyerése) egyik leghatásosabb eszköze!

Milyen leverő, hogy vannak emberek, sőt nevelők, akik nem szeretnek mosolyogni és nem szeretik, ha mások — a gyermekek! — mosolyognak. Azt hiszik, hogy oda lesz a kis tekintélyük, ha mosolyogni mernek. Valósággal meg vannak döbbenve, ha hébe-hóba valami kis suta mosoly-féleségen kapják magukat. Szegény kis bezápujt lelkek, talán nem is tudják, hogy minden elfojtott mosollyal a boldogság kertjéből irtanak ki egy-egy virágot. Sok embernek valóságos ambíciója, hogy minél kellemetlenebbül tekintélyes legyen. Az ilyenek teszik gyűlöletessé a tekintélyt és teszik nevetségessé a komolyságot.

Csak az öröm hódít! Az embereket ma nem lehet így kecsagetni: „Jöjjetek velünk s mi szép, keshedt aszkétákat nevelünk belőletek, akik egész nap szomorúak és sohasem nevetnek.” Az ilyen próbálkozásnak igen csekély sikert jósolhatnánk. A fakóarcú ecetgyárakra is érvényes a költő szava: „Tán csodállak, ámde nem szeretlek.”

Az emberek ma nem a logikát keresik, hanem az örömet. A szegény logikának valami nagy becsülete sohasem volt, de ma éppen semmi sincs. Ma nem aszerint bírálják és értékelik az egyes vallásokat, világnézeteket, hogy milyen logikusak és fenségesek a hitágazataik és erkölcsi elveik, hanem, hogy melyik tudja őket örvendező, boldog emberré tenni. Vigyázzunk: az örömtelen, komor keresztény nagyon rossz reklámja a saját vallásának, de az Uristennek is! Mit meg nem tesz értünk az Uristen és mi minden jóságával szemben érzéketlenek lennénk? Nemde az udvariasság is megköveteli, hogy mások jóságát mosollyal ismerjük el és hálás örömmel nyugtázzuk, csak az Isten végtelen jóságának elismerésére ne lenne mosolyunk, örömünk?

Természetesen erre csak vallásos, keresztény ember képes. Pedig nincs vád, melyet gyakrabban szegeznének ellene, mint azt, hogy a vallás elveszi az örömöket az embertől, hogy ideálja — különösen a katolikus vallásnak — a komor aszkéta, aki egyetlen örömét az önmegtagadásokban keresi. Ezt a balhítet némi látszat is támogatja. Sok tökéletességre törekvő lélek mellékványokra téved és úgy akarja magának megszerezni a komoly vallásos élet látszatát, hogy komoran és örömtelenül jár-kele a világban, vagy nyafogásokkal, sopánkodásokkal teszi

magát kellemetlenné és kiállhatatlanná. Ezért kell határozottan hangsúlyoznunk: hogy az igazi vallásos élet egyáltalában nem zárja ki a derűt és örömet, sőt, egyenesen elválaszthatatlan azoktól! Egészen fején találja a szöveget az a kis bonmot: A szomorú szent — szomorú egy szent!

Kérdem, kinek lehet inkább oka az örömrre, mint a vallásos, katolikus embernek, ha rendben van a szénája? Vajjon a természet szépsége, mely forrását Isten szeretetében bírja, a munkája, mely tökéletesedésének és üdvösségének eszköze, a hit igazságai, a teremtés, a megváltás, a gondviselés ténye: nem a legnagyobb örömök forrását kell-e, hogy jelentsék számára?

Az öröm csak a győzelem talaján virul! Az örvendő ember győztes ember, a szomorú ember: megvert ember. A megváltás és feltámadás kimondhatatlan örömét idézi elénk az Ur, mikor azt mondja: „Bízzatok bennem, én meggyőztem a világot.“ A mi örömünknek is az az alapja, hogy meg tudjuk győzni a világot. Meggyőzték a mártírok is, de meggyőzzük mi is, amíg keresztény, katolikus módon tudunk élni. Ennek a győzelmes életnek külső habitusa az öröm. Ezért azt kell mondanunk, nem vallásos, nem jó katolikus az, aki nem tud örülni.

Csak az öröm állapota termékeny a lelki életben! A kedélytelen, a ballábbal kelt ember suta és szerencsétlen, kellemetlen és unalmas nyüg magának, kereszt másnak. Amint a mézes üvegből csak mézet vehetünk ki, úgy az ecetesből csak ecetet, akárhogy próbálkozunk is vele. Sok embernek egyetlen és legfőbb hibája, hogy nem tud örülni! Az öröm hiánya aztán szeretetlenséggé, keménységgé fajul. Az írigység, a szeretetlen kritika, a megszólás, gyanúsítás, szóval a legnehezebben kiírt-ható hibák mindaddig kiírthatatlanok, míg meg nem tanulunk örülni, mosolyogni. A boldog ember jó ember. Az örvendő ember áldása az emberiségnek, a mosolygó: virága a teremtésnek. Csak dohos, az öröm napjától megfosztott lelkek ne lennének a világon! Mennyire önzővé és komisszá tesz a kedélytelenség! És némely szerencsétlen annyira viszi, hogy valósággal szomjazza a morgásra, zúgolódásra, bosszankodásra vezető okokat. Van ember, akin szinte látni lehet, hogy egészen gyámoltalanul és céltalanul lézeng addig, míg nem sikerült valami rendes okot találnia az elégedetlenségre, a bosszankodásra. Ilyenkor valósággal fölélenkül és úgy kap az alkalmon, mint éhes kuvasz a zsíros koncon: boldogan rág és morog. Micsoda élete lehet annak, aki abban találja az örömét, hogy elvegye magától és mástól az örömet!

Le a kedélytelenség legnyomorúságosabb formáival: a pléhképpel és a nagyképpel! A legsivárabb egyéniségek szokták silányságukat a pléh- és nagykép alá rejteni. Így kísérelik meg kierőszakolni másoktól — nem a szeretetet, mert arra színvakok, — hanem a tekintélyt és tiszteletet. Kiérdemelésükre

egyéb értékeik nincsenek, ezért akarják kierőszakolni pléh- és nagyképükkel, amit úgy szegeznek a szegény halandóra — tanulóra, — mint rabló a pisztolyt. „Pénzt vagy meghalsz!“ — üvölti a rabló. „Tisztelegj, vagy megkeserülöd!“ — pöffeszkedik a nagykép. Valószínűleg rájuk gondolt Hermann Bahr, mikor azt mondta: „Egyetlen állat van csak, amelyik magát neveltségé tudja tenni: az ember!“ A nagyképűség szörnyű átok, mert lehetetlenné teszi az egyszerűséget és közvetlenséget. Pedig ez a két erény sorsdöntően fontos — pláne a gyermeknél! Aki nem képes egyszerű lenni, hanem ráneveli magát az illúziókra, a komplikációkra, a probléma-hajszolásra, az körülbe-
 iül sohasem lesz egészséges lélek. A nem közvetlen ember pedig eleve lemondott az apostolság érdemeiről, tehát nem való nevelőnek!

A mi népünk hajlik a pózra és pléhképre bizonyos fokig, ami az érzéketlenség és érzéktelenség fölényesnek gondolt kifejezése. Hajlik a nagyképűségre, aminek lényege az, hogy nem akarja beérni azzal a tisztelettel, ami jogosan és igazságosan, értékei szerint járna neki. A természetességtől való félelem, a jókedélytől való irtózás lassan jellemzője lesz a magyar középosztálynak, mely alig tudja még megkülönböztetni a nyegle és ízléstelen mulatozást a természetes és fesztelen kedélyességtől. Könnyű ezt észrevenni a tengeren. A tengeri hajókon az utazás unalmának elűzésére gyakran játszanak különböző játékokat. Hamar észrevevesszük, hogy míg az angol, svéd — töltsön be bármilyen előkelő állást — éppenséggel nem félti méltóságát attól, hogy vidáman ugrál a többivel és teljes szívvel részt vesz az ilyenkor szokásos mókákban, addig azok, akik nem vesznek részt, hanem jókedévfagyasztó pillantásokkal nézik a játékot, biztosra vehetjük, hogy — hiába szívnak angol pipát és hordanak kockás skót nadrágot — legtöbbször *magyarok!* (Lásd még *előnév, rang- és címkőrság!*)

Sok nagyképű ember mosolygyűlölete mögött megrögzött ressentiment húzódik meg. Ezek a leggyűlöletesebb emberek. Lassan olyan lesz a képük, mint a bulldogé: látni lehet, hogy egész életükben csak haraptak és martak s a jókedvet soha nem túrték környezetükben. T. i. nemcsak az Uristen akarta az embereket a saját képére és hasonlatosságára teremteni. Alapjában véve minden ember ezt akarja tenni. És sokszor azzá is teszi s ez a bűnösök legnagyobb büntetése a földön. Mikor valaki a környezetét a saját nivójára rontotta, akkor van leginkább tele panasszal ellene!

Gaudeamus igitur! Örüljünk tehát, emberek, nevelők, mert az öröm nem szórakozás, hanem *kötelelesség* Istennel, felebarátainkkal, a reánk bízott gyermekekkel és — önmagunkkal szemben. Istennel szemben azért, mert a hála őszinteségének ez a legbiztosabb jele. Embertársainkkal szemben, mert ma annyira szomjazzák az örömet, hogy nemcsak a humoristát, ha-

nem a bohócot is többre értékelik, mint azt a moralistát, aki nem ismeri az örömet. A gyermekekkel szemben azért, mert csak a kedély, az öröm nyitja meg a lelket, hoz közelebb egymáshoz nevelendőt és nevelőt, és mert csak így érhetünk el erős nevelő-hatást! És végül önmagunkkal szemben azért, mert csak az örvendő ember tud igazán jó ember lenni..

Dr. Kerkai József.

Beszéd szeretetünnepélyre.

(Szegények felruházására.)

Mélyen tisztelt Közönség!

Még fülünkbe cseng a szeretet ünnepének édes csengetyűje, szemünk előtt ragyog a Szeretet fájának gyertyafényes tündöklése, előnti szívünket az ajándékozás édes öröme, amelyet a legszebb ünnep, a Karácsony ébresztett bennünk. Ezzel az érzéssel, ezzel a szent segíteniakarással jöttünk most össze, hogy a hétköznapi munkás egyformaságát felváltjuk a szeretet piros ünnepi lélekáradásának lelketmelegítő perceivel.

Összejöttünk ide, hogy szétosszuk szegényeink között mindazt, amit a saját szegénységünkől elvéve azoknak szánunk, akinek nálunk is kevesebbje van, akik a legszükségesebb szükségleteket sem tudják kielégíteni. S ha végignézek most az itt megjelenteken, adományozókon és adományt várókon, valami nagyszerű érzés fogja el lelkemet. Soha ennyire nem láttam még az együvé tartozásnak, a szó nemes értelmében vett közösségi érzésnek ezt a megnyilvánulását, amint azt itt, e gyönyörű percekben észlelhetünk. Megvalósulni látom itt, ebben az órában az isteni Üdvözítő szavait, aki egy akol és egy pásztorról szólott. Mindnyájan, akik tagjai vagyunk a szentistváni országnak, gazdagok és szegények, megelégedettek és inségesek, együtt vagyunk most, hogy kicseréljük, amink van: az adakozók anyagi javaikért boldog érzést, a segítő szeretet mindennél nagyobb érzését kapják; a megajándékozottak bizó hitükért, inségben is élő eleven bizalmukért kenyeret, ruhát, meleg szobát cserébe.

És ami itt most ebben az órában történik, ennek kellene történnie mindenhol az egész országban, ahol él még a keresztény hit, a keresztény gondolat és a keresztény érzület. Egy nagy közös család vagyunk mindnyájan, azok is, akiknek még van mit adniok, s azok is, akiket a sors kénye ma inségre kárhoztatott. Mert ki lehet biztos afelől, hogy sorsa mindig az lesz, ami ma. Ki mondhatja el magáról, hogy összegyűjtötte szorgos munkával azt, amiből öreg napjainak minden szükségét elláthatja? És ki volna olyan sötétenlátó, aki azt gondol-